

Bijlage 2 Nadere toelichting op het programma Maatschappelijke Diensttijd

Introductie maatschappelijke diensttijd

In het regeerakkoord 2017 'Vertrouwen in de toekomst'¹ tussen de fracties van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie is opgenomen om een programma voor maatschappelijke diensttijd op te zetten:

"Om jongeren in staat te stellen een bijdrage te leveren aan onze samenleving wordt de mogelijkheid van een maatschappelijke diensttijd ingevoerd (van maximaal 6 maanden). Deze dienst kan tegen bescheiden vergoeding vrijwillig worden ingevuld door jongeren. Samen met maatschappelijke organisaties, gemeenten en provincies wordt deze maatschappelijke diensttijd opgezet. Maatschappelijke organisaties kunnen ieder jaar bij mede-overheden projecten voorstellen die voor deze diensttijd in aanmerking komen. Belangrijk aandachtspunt hierbij is het zoveel mogelijk ontzorgen van deelnemende organisaties. Voor de maatschappelijke diensttijd is budget beschikbaar dat t/m 2021 oploopt tot 100 miljoen euro per jaar. Het vervullen van de maatschappelijke dienst geeft een diplomasupplement als getuigschrift van maatschappelijke betrokkenheid. Bij een sollicitatie naar een functie bij de overheid geldt het diplomasupplement als een pré. Met het bedrijfsleven worden afspraken gemaakt om hetzelfde te doen. Het kabinet zal bezien hoe een meer verplichtende variant van de maatschappelijke diensttijd een rol kan spelen in de verlengde kwalificatieplicht."

Het programma is in de regeerperiode van het kabinet Rutte III bij het Ministerie VWS opgezet, met samenwerking van de Ministeries SZW en OCW. Bij de opzet is er vanaf het begin voor gekozen om alle mogelijke stakeholders; jongeren, jongerenorganisaties, scholen, gemeenten en maatschappelijke organisaties nauw te betrekken.

Tevens is ervoor gekozen om via experimenten het programma al lerend op te zetten. Met drie verschillende subsidieronden (uitgevoerd door ZonMw) zijn in 2018 en 2019 proeftuinen voor MDT-projecten opgezet en uitgevoerd. In deze drie proeftuinrondes experimenteren uiteindelijk in totaal 87 projecten met ruim 17.500 deelnemende jongeren met verschillende invullingen van het concept.

In de proeftuinen is geleerd wat wel en wat niet werkt. Deze kennis heeft geleid tot een aantal kaders waaraan nieuwe MDT-aanbieders moeten voldoen in het aanbieden van MDT-trajecten aan jongeren: een jongere (12-30 jaar) zet zich via een MDT-traject van een organisatie minimaal 80 uur in maximaal 6 maanden in voor een ander of de maatschappij, ontwikkelt daarbij hun talenten en ontmoet mensen buiten hun "bubbel".

In begin 2020 wordt op basis van de kaders/werkzame elementen een concept MDT vastgesteld. Ook wordt het doel van MDT nader bepaald.

Doel van MDT

Het doel van MDT is tweeledig: het versterkt de jongeren én de maatschappij. MDT is gebaseerd op de visie dat een brede, maatschappelijke oriëntatie voor jongeren en jongvolwassenen bijdraagt aan de vorming van betrokken burgers.

MDT gaat in de basis over burgerschap en persoonsvorming. Door MDT bouwen jongeren zelfvertrouwen op, weten ze beter wat ze willen en doen ze belangrijke (studie- en arbeid)vaardigheden op. Op termijn leidt dit tot een sterkere en verbonden samenleving. De missie van MDT is dan ook alle jongeren van 12-30 jaar in Nederland de kans te bieden om gedurende een aantal weken tot maanden in de eigen omgeving een MDT te doen die past bij hun levensfase en interesse. Met hun MDT kunnen ze iets doen voor een ander en/of de samenleving, hun talenten ontwikkelen en mensen te ontmoeten buiten hun leefwereld. Zo kunnen de jongeren bijvoorbeeld sportactiviteiten organiseren, taalles geven aan nieuwkomers

¹ Te downloaden op:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-2017-vertrouwen-in-de-toekomst>

of aan de slag bij een bedrijf of zorginstelling. Meer informatie en lopende projecten zijn te vinden op www.doemeemetmdt.nl.

Vanaf maart 2020 worden er voor het programma meerdere subsidierondes georganiseerd. De belangrijkste lijn daarin zijn de zogenaamde 'reguliere' MDT-projecten: projecten die precies voldoen aan de kaders zoals in het programma beschreven van minimaal 80 uur in maximaal 6 maanden. In deze subsidierondes staan vooral de groei van het netwerk en het opschalen naar een landelijk dekkend netwerk centraal, om te zorgen dat elke jongere in Nederland een MDT in de buurt heeft die aansluit bij de behoefte en interesse van de jongere. In maart 2020 worden 27 projecten in ronde 4a gehonoreerd, eind 2020 worden een additionele 50 projecten gehonoreerd in ronde 4b, gevolgd door 70 projecten in ronde 4c in november 2021 (subsidierondes uitgevoerd door ZonMw).

Opschaling vanuit regeerakkoord 2021

In het regeerakkoord 2021 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst'² zien de regeringspartijen VVD, D66, CDA en CU de waarde van MDT en zetten in op een significante uitbreiding. In het akkoord is ook opgenomen dat MDT overgaat van het Ministerie van VWS naar het Ministerie OCV en dat het budget wordt verdubbeld naar € 200 miljoen per jaar. Daarnaast worden activiteiten opgezet om scholen en gemeenten meer te betrekken bij MDT en jongeren op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met MDT. In het akkoord wordt ook gesproken over de maatschappelijke opgaven waaraan MDT moet bijdragen. Als thema's worden genoemd:

- kansengelijkheid,
- inburgering & integratie en
- eenzaamheid onder ouderen.

Vanuit het MDT netwerk is gevraagd om ook aandacht te geven aan de thema's mentale gezondheid en sport & bewegen en tevens om het thema eenzaamheid te verbreden naar jongeren.

Vanaf 2022 is gewerkt aan een aanpak op deze thema's en wordt bijbehorend onderzoek uitgevoerd.

Om de gewenste opschaling te realiseren wordt er vanaf 2022 bij de reguliere subsidierondes samengewerkt met de subsidie-uitvoerder DUS-I, waarmee in november 2022 in subsidieronde 5a (2022) 71 projecten worden gehonoreerd, in november 2023 in ronde 2023 121 projecten en eind 2024 in ronde 2024 107 projecten

Door deze subsidierondes groeit het netwerk flink. Samen met de 87 projecten in de eerdere proeftuinen is MDT hiermee gegroeid tot 533 MDT-projecten. Elk project heeft een organisatie die optreedt als penvoerder. Daarnaast is het een vereiste om samenwerking te zoeken in de regio. Dit betekent dat elk project gemiddeld 10 formele partners heeft die onderdeel zijn van de subsidieaanvraag. Hierdoor is elk MDT-project een partnerschap van meerdere organisaties.

Daarnaast is bekend dat vele partnerschappen samenwerken met nog andere 'informele' partners die niet formeel onderdeel zijn van de subsidieaanvraag. Al deze partners tezamen werven, begeleiden en faciliteren maatschappelijk activiteiten waarbij deelnemende MDT-jongeren iets doen voor een ander, hun talent ontwikkelen en anderen ontmoeten. Over het jaar 2023 zijn er zo'n 200 MDT-partnerschappen actief. Hier zijn ruim 2.000 formele samenwerkingspartners en een veelvoud aan informele partners bij betrokken.

Met elke subsidieronde is MDT gegroeid in het aantal jongeren dat kan deelnemen aan MDT. In de proeftuinrondes vanaf 2018 (met veelal een looptijd van 18 maanden) hebben ruim 17.500 jongeren deelgenomen. Vanaf 2020 is via de subsidierondes 4abc en 5a de deelname aan MDT in 2023 verder kunnen groeien naar circa 126.000 jongeren.

² In te zien op: <https://www.rijksoverheid.nl/regering/coalitieakkoord-omzien-naar-elkaar-vooruitkijken-naar-de-toekomst.nl>

Vanuit ronde 5a worden in de komende jaren nog circa 70.000 deelnemers verwacht. Met de nieuwe ronde 2023, van waaruit de jongeren vanaf 2024 met trajecten beginnen, worden in de komende jaren circa 105.000 deelnemers verwacht. De looptijd van deze MDT-projecten is over het algemeen 3 jaar.

MDT 2024 en 2025: afschaffing en doorstart

Met de afschaffing van MDT in het regeerakkoord 2024 'hoop, lof en trots' zijn de activiteiten van MDT afgeschaald. De debatten over de onderwijsbezuinigingen in de Tweede (december 2024) en de Eerste Kamer (maart, april 2025) hebben er echter toe geleid dat de afschaffing van MDT is teruggedraaid tot een bezuiniging van € 70 mln per jaar; van € 200 mln naar € 130 mln per jaar. Dit heeft geleid tot een doorstart van MDT, waarin voor 2025 een subsidieregeling is uitgezet met een plafond van € 125 mln en waarin via een meerjarenplan is gekomen tot een herijking van de ambities voor de komende jaren (2026 t/m 2030). In dit plan zijn de centrale thema's weerbaarheid, veerkracht, mentale gezondheid en meer sturen op kwaliteit en impact.

MDT kan inspelen op de actualiteiten en benodigdheden in de maatschappij

Naast de reguliere MDT-projecten heeft MDT door de stevige inbedding in het maatschappelijk veld zicht op behoeften van jongeren. Hierdoor kan het programma inspelen op actualiteiten en benodigdheden in de maatschappij. Als instrument zijn in de afgelopen jaren MDT-kort rondes ingezet. MDT-kort projecten boden de kans voor een kortstondige, laagdrempelige inzet van jongeren of kennismaking met MDT. Voor een MDT-kort project kon een subsidie van maximaal € 50.000,- worden aangevraagd. Jongeren besteden in deze projecten minimaal 30 uur en maximaal 50 uur aan hun MDT-traject over een periode van maximaal 12 weken. Het hele project heeft een duur van maximaal 16 weken. Naast het inspelen op behoeften en actualiteiten boden de MDT-kort rondes de mogelijkheid voor nieuwe organisaties om laagdrempelig kennis te maken met MDT. Voor MDT om in te spelen op maatschappelijk relevante gebeurtenissen, zijn meerdere specifieke MDT-kort rondes georganiseerd. Zo hebben vanaf het voorjaar van 2020 ruim 10.000 jongeren meegedaan aan twee specifieke coronaprojecten van MDT (Perspectief voor de Jeugd en #ookditiMDT). Nog eens 70.000 jongeren hebben deelgenomen aan het door MDT gefinancierde project Jeugd aan Zet, waaraan een groot deel van de Nederlandse gemeenten heeft deelgenomen. Om jongeren de kans te geven zich in te zetten voor de oorlog in Oekraïne is in het voorjaar van 2022 een speciale Oekraïne-ronde (van 19 MDT-kort projecten) gelanceerd waarin circa 1.400 jongeren zich hebben ingezet voor vluchtelingen en andere getroffen van de oorlog in Oekraïne. MDT werkt daarnaast hard om het netwerk van deelnemende organisaties te vergroten en MDT in te bedden bij gemeenten en onderwijsinstellingen. Om gemeenten en onderwijsinstellingen laagdrempelig kennis te laten maken met MDT, is gekozen om speciale kort-rondes te introduceren voor deze instellingen. In het najaar van 2022 zijn daarom twee subsidierondes georganiseerd door ZonMw. Aan MDT-kort voor gemeenten hebben 40 gemeenten aan deelgenomen met een beoogd aantal deelnemers van ruim 3.300 jongeren. Binnen MDT-kort voor het onderwijs zijn 124 projecten uitgevoerd met een beoogd aantal deelnemers van zo'n 12.600 jongeren. Beide rondes worden in 2024 geëvalueerd. Op 13 november 2023 heeft ZonMw nog eens drie MDT-kort rondes geopend voor inschrijving. Met deze subsidies konden en maatschappelijke organisaties, gemeenten of onderwijsinstellingen een aanvraag voor een MDT-kort project indienen. Ook is in 2022 een MDT-ronde 'Impuls domeinoverstijgend werken en duurzame borging' voor deelnemende gemeenten aan MDT-ronde 3 (de gemeenteronde ofwel intensieve variant) toegekend waarin wordt geleerd hoe MDT domeinoverstijgend werken kan bevorderen.

MDT en regionale samenwerkingsverbanden

MDT heeft de ambitie om een passend aanbod voor alle jongeren te bieden, het aanbod van projecten en het aantal deelnemende jongeren te verhogen en MDT duurzaam in te bedden in de regionale context. Hierdoor wordt MDT voor alle jongeren dichtbij beschikbaar. Daarom is in 2023 in nauw overleg met het MDT-netwerk een structuur van regionale samenwerkingsverbanden (RSV's) ontstaan. MDT-organisaties werken onder andere in deze RSV's aan het landelijk dekkend netwerk van MDT. Het landelijk dekkend netwerk van RSV's bestaat uit 19 regio's, met elk een regiofacilitator. Binnen de RSV's bepalen de MDT-organisaties hoe zij samenwerken in een regiostrategie. Daarnaast betrekken de MDT-organisaties binnen het RSV ook partijen die nog niet betrokken zijn bij MDT; van bedrijven en scholen tot maatschappelijke organisaties, gemeenten en fondsen.

MDT Onderzoek

Een belangrijk onderdeel van de werkwijze van MDT is de manier waarop MDT continu blijft onderzoeken, leren en doorontwikkelen. Deze manier van werken zorgt ervoor dat MDT kan inspelen op veranderende behoeften en omstandigheden van jongeren, het netwerk en de samenleving. Dit wordt op verschillende manieren vormgegeven.

Het onderzoek neemt een bijzondere rol in binnen MDT. Waar bij de meeste rijksprogramma's onderzoek op afstand en veelal achteraf evalueert, is bij MDT de keuze gemaakt om onderzoek vanaf het begin mee te laten lopen. Deze vorm van lerend, continu en iteratief evalueren ('*ex durante*') en daarop bijsturen maakt dat onderzoek een vitale rol heeft binnen het programma.

De uitkomsten van het doorlopend monitoringsonderzoek onder jongeren en maatschappelijke organisaties worden gebruikt voor de verantwoording van het programma en voor het verder verbeteren en optimaliseren van het programma. Daarnaast krijgen de organisaties via het monitoringsonderzoek inzicht in de ervaringen van jongeren en kunnen zij met deze input hun projecten verfijnen. Daardoor kunnen ze beter aansluiten bij de interesses en behoeften van jongeren.

Via afzonderlijk effect- en impactonderzoek wordt inzicht gegeven in de effecten en impact van MDT en worden projecten met een lerend impactmanagement-programma door MDT ondersteund bij het in beeld brengen van hun impact. Hierdoor krijgen projecten meer inzicht in de impact die ze maken met hun MDT-project en kunnen ze zich verbeteren. Daarnaast worden er op basis van signalen uit het netwerk of geïdentificeerde uitbreidings- en verbeterkansen onderzoekstrajecten gestart om MDT continu te kunnen verbeteren. De recente rapportage "De impact van MDT" geeft een goed beeld van het in de afgelopen jaren uitgevoerde impactonderzoek³

Tevens worden externe beleidsonderzoeken uitgevoerd waarbij ook de verzamelde gegevens vanuit het impactonderzoek en het monitoringsonderzoek (deels) kunnen worden gebruikt.

Toelichting op de stand van zaken van het MDT impactonderzoek en de vervolgrichtingen.

Hieronder wordt een uiteenzetting gegeven van het MDT impactonderzoek. Eerst wordt het overzichtsrapport 'De impact van MDT' besproken. Dit rapport van mei 2025 geeft een overzicht van het impactonderzoek tot en met begin 2025. Daarna wordt ingegaan op het impactonderzoek in 2025 en 2026.

Na de toelichting op het huidige impactonderzoek wordt ingegaan op het benodigde vervolgonderzoek.

Overzichtsrapport 'De impact van MDT' (stand begin 2025)

Gezien de grootte en verscheidenheid van de componenten waar MDT impact op beoogd te bereiken en de verscheidenheid van aanpakken binnen MDT, is het onderzoek binnen MDT continu bezig om de grote vraag over de impact van MDT op te splitsen in kleinere onderdelen. Zoals: wat is de (aannemelijkheid van) impact van MDT op *talentontwikkeling*, en hoe kan deze impact vergroot worden? Impactonderzoek binnen MDT dient altijd twee doelen: onderzoeken welke impact reeds wordt gemaakt op een specifiek onderdeel (*to prove*) alsmede handvatten bieden die het lerend vermogen op dat onderdeel ondersteunen en vergroten (*to improve*). Daarbij zijn werkzame elementen een belangrijk onderdeel van het onderzoek naar de impact van MDT. Werkzame elementen zijn onderdelen van een interventie die eraan bijdragen dat een beoogd effect op de jongeren of de samenleving behaald wordt. Wanneer werkzame elementen goed worden geïmplementeerd bij MDT-projecten – maakt het de impact van MDT op een bepaald gebied aannemelijk. Hiervoor is een voor MDT specifieke werkwijze ontwikkeld.

In het rapport (blz. 7) is de voor MDT ontwikkelde aanpak toegelicht. Bij het verrichten van het impactonderzoek wordt de theory of change (verandertheorie) gebruikt: vanuit een impact-

³ [Impact Centre Erasmus - Rapportage De Impact van MDT™](#)

doelstelling worden via activiteiten en output, effectenketens opgesteld van waaruit de impact kan worden gemeten. Gewenst wordt om deze theorie en de ontwikkelde aanpak in het vervolgonderzoek voort te zetten.

De rapportage geeft inzicht in de impact van MDT. Dit inzicht laat zien dat MDT vooral impact heeft over de as van de drie pijlers (iets doen voor een ander/samenleving, talentontwikkeling/ ontmoetingen) en jongerenparticipatie. Voor de bredere impact op maatschappelijke thema's en de samenleving als geheel is minder bewijs (stand eind 2024).

Belangrijke bevindingen vanuit de conclusies van het rapport (blz. 80 en 81) zijn:

Impact binnen MDT is aantoonbaar en een aantal waardevolle korte termijneffecten geven direct bewijs van de effectiviteit van MDT. Aandachtspunt hierbij is het ontbreken van een normatief oordeel op de behaalde resultaten (wat is goed genoeg?). Concrete doelstellingen kan het lerend sturen van MDT op de beoogde impact vergroten.

Binnen de pijlers zijn de werkzame elementen deels geborgd. Wanneer werkzame elementen goed zijn geborgd maakt dit aannemelijk dat de beoogde impact van MDT (op lange termijn) wordt bereikt. Hier ligt tegelijkertijd een verbeterpunt: door meer keuzes te maken welke impact wordt beoogd, kunnen MDT-projecten specifiekleren over en ondersteund worden om werkzame elementen te borgen in hun aanpak. Zo kan de aannemelijkheid van de impact van MDT op de lange termijn toenemen. Nu is deze lange termijn impact afhankelijk van toevallige borging binnen projecten, in plaats van een gerichte strategie op beoogde impact.

Het is zeer aannemelijk dat MDT bijdraagt aan een sterkere samenleving. Deze impact is vooral indirect: doordat MDT bewezen bijdraagt aan meer maatschappelijk betrokken jongeren, die weten hoe ze kunnen bijdragen, waaraan ze kunnen bijdragen en meer in contact staan met mensen buiten hun bubbel, kunnen deze jongeren hun rol in de samenleving pakken.

Impactonderzoek 2025 en 2026

Om meer harde uitspraken te kunnen doen over de behaalde impact van MDT op maatschappelijke vraagstukken zijn voor het impactonderzoek in 2025 en 2026 specifieke outcomes geselecteerd. In 2025 zijn 3 impactgebieden met per gebied 2 outcomes onderzocht:

- A. Weerbaarheid
 1. Jongere heeft de mentale veerkracht om om te gaan met tegenslagen
 2. Jongere heeft vergroot zelfvertrouwen
- B. Activatie naar de toekomst/ arbeidsmarkt
 3. Jongere heeft vergroot vertrouwen in de toekomst
 4. Jongeren stappen makkelijker op naar werk of opleiding
- C. Maatschappelijke Betrokkenheid (/Burgerschap)
 5. Jongere experimenteert met en leert van vrijwillige inzet op maatschappelijke thema's
 6. Jongere is actief op maatschappelijke vraagstukken in hun omgeving

De uitkomsten van dit onderzoek hebben laten zien dat MDT bijdraagt aan:

Weerbaarheid: sterke aannemelijkheid dat MDT bijdraagt aan het vergroten van weerbaarheid (waaronder zelfvertrouwen) bij jongeren, echter is de bewijskracht niet sterk

Activatie naar de toekomst: directe bewijs is sterk, aannemelijkheid is beperkt

Maatschappelijke betrokkenheid: directe bewijs en aannemelijkheid sterk. Jongeren zetten zich aantoonbaar vaker in als vrijwilliger of dragen bij aan maatschappelijke thema's dankzij MDT.

In aansluiting op het nieuwe meerjarenplan van MDT zijn in 2026 de volgende 3 impactgebieden met per gebied 2 outcomes onderzocht:

- A. Sociale verbindingen - Mentale gezondheid & Sociale cohesie
 3. Jongere is sociaal vaardig in contact met verschillende mensen
 4. Jongere voelt zich onderdeel van een groep of gemeenschap
- B. Zingeving - Mentale gezondheid & Sense of purpose
 3. Jongeren vergroten hun toekomstperspectief
 4. Jongere voelt zich betekenisvol voor een ander
- C. Zelfrespect - Mentale gezondheid & Weerbaarheid
 5. Jongere heeft meer zelfvertrouwen
 6. Jongere durft vaker zijn/haar mening te uiten en daarvoor op te komen

Alle drie deze impactgebieden hebben een expliciete focus op het maatschappelijke vraagstuk mentale gezondheid. Dit is gekoppeld aan 1 van de opgaven in het nieuwe meerjarenplan: veerkrachtige mentaal gezonde jongeren.

De uitkomsten van het onderzoek laten zien dat de bewijskracht van de 3 impactgebieden varieert van laag tot gemiddeld en dat er een voorzichtige aannemelijkheid is dat MDT impact heeft op de mentale gezondheid van jongeren.

Om het bewijs voor de impact van MDT op mentale gezondheid van jongeren te versterken zijn er een aantal aanbevelingen en concrete stappen uitgezet die focussen op het versterken van het lerend vermogen binnen MDT (is essentieel om interventies continu te verbeteren):

- Het sturen op werkzame elementen
- Het versterken van een lerend netwerk
- Het verzamelen van direct bewijs
- Het invoeren van een normering

Het benodigde vervolgonderzoek vanaf medio 2026

In het vervolgonderzoek worden de onderstaande onderzoekrichtingen onderscheiden:

- 1) Het vergroten van de bewijskracht op de reeds uitgewerkte impactgebieden.
- 2) Borgen van werkzame elementen en samen met het netwerk leren hoe meer generieke werkzame elementen vorm krijgen binnen MDT. Hierbij tevens de kennisdeling in het MDT netwerk ondersteunen.
- 3) Het geven van workshops t.b.v. het impactgericht werken van het MDT-netwerk en kijken hoe het lerend netwerk verder versterkt kan worden.
- 4) Aanvullend (impact)onderzoek op het niveau van MDT projecten/organisaties en MDT netwerk. Dit dient bij te dragen aan de verduurzamingsopgave van MDT met meer eigenaarschap in het maatschappelijk werkveld.
- 5) In kaart brengen van de kwaliteit van MDT-projecten en MDT-trajecten en van hieruit de kwaliteit versterken. Ondersteunen van de borging van de kwaliteit van organisaties, projecten en trajecten vanuit landelijke kaders en kennisdeling.
- 6) Vanuit een meer systemische blik kan de (mogelijke) rol van MDT als schakel tussen meerdere maatschappelijke regimes/systemen (onderwijs, politiek/democratisch, maatschappelijk/ civil society, veiligheid) onderzocht worden.
- 7) Overig onderzoek; onder meer impact-analyses op de beschikbare data vanuit de jaarlijkse subsidieregelingen van MDT en op verzoek van de diverse stakeholders van MDT (zowel intern als extern) data- en effectanalyses op specifieke onderdelen. Tevens kan er ondersteuning gevraagd worden bij het beantwoorden van ad hoc onderzoeksvragen van bewindspersonen en vanuit de Tweede Kamer.

1) *Het vergroten van de bewijskracht op de reeds uitgewerkte impactgebieden*

Omdat de meeste effecten en werkzame elementen indirect worden onderbouwd, dient gekeken te worden naar welke bewijzen direct kunnen worden uitgevraagd. Het niveau van bewijs kan worden verhoogd door meer directe en robuuste metingen, onder andere door:

- A. Het aanpassen van vragen in de vragenlijsten zodat deze een directere afspiegeling vormen van de beoogde effecten.
- B. het overwegen van aanvullende vragen in de jongerenvragenlijst om effecten te meten die momenteel nog niet of onvoldoende worden meegenomen.
- C. het inzetten van alternatieve onderzoeksmethoden, zoals interviews en focusgroepen, voor effecten waarvoor op dit moment geen bewijs beschikbaar is.

Bij de directe uitvraag is het van belang om vooraf normering in te voeren, zodat resultaten beoordeeld kunnen worden in relatie tot die norm. Pas dan kan worden vastgesteld of een percentage als hoog of laag moet worden geïnterpreteerd. Bijvoorbeeld het resultaat "55% van de jongeren weten beter wat ze kunnen door MDT" kan goed genoeg zijn als de norm 50% is, maar niet goed als de norm op 80% zou liggen. Tot slot kan een selectie van werkzame elementen

expliciet in de subsidievereisten worden opgenomen, omdat nu meer dan de helft van de onderbouwde werkzame elementen indirect wordt geborgd.

In dit voorjaar is binnen MDT onderzoek een traject gestart om keuzes te maken bij de 6 outcomes ten aanzien van mentale gezondheid en vanuit deze keuzes de onderzoeksactiviteiten hierop in te richten. Dit traject zal nog doorlopen tot in 2027.

Daarnaast worden nog 4 aanvullende outcomes onderzocht van waaruit uitspraken gedaan kunnen worden over in hoeverre MDT bijdraagt aan het vergroten van de veerkracht van jongeren. zorgt Hierbij wordt gebruikt gemaakt van de eerdere uitkomsten bij weerbaarheid. In het onderzoek wordt de vraag meegenomen hoe mentaal gezonde/veerkrachtige jongeren bijdragen aan een weerbare samenleving.

Met de aanbevelingen vanuit deze onderzoekstrajecten wordt verder gegaan na de zomer van 2026.

2) Borgen van werkzame elementen en samen met het netwerk leren hoe meer generieke werkzame elementen vorm krijgen binnen MDT. Hierbij tevens de kennisdeling in het MDT netwerk ondersteunen.

Om het bewijs voor de impact van MDT op mentale gezondheid van jongeren te versterken, zijn er een aantal aanbevelingen en concrete stappen uitgezet die focussen op het versterken van het lerend vermogen binnen MDT. Het sturen op en borgen van werkzame elementen zijn hierin een belangrijke punten. Dit zorgt ervoor dat impactdenken aan de voorkant plaatsvindt, en er gedurende de uitvoering bijgestuurd en geleerd kan worden. Een lerend netwerk is cruciaal om versterking van het effect van MDT op mentale gezondheid te bewerkstelligen en om kennis over de toepassing van werkzame elementen in de praktijk te delen en te verbeteren. Dit lerend netwerk is nu nog onvoldoende aanwezig.

In het meerjarenplan van MDT wordt expliciet gerefereerd aan het belang van werkzame elementen, de bestandsdelen binnen MDT-projecten die leiden tot gewenste effecten (zoals zelfvertrouwen, sociale vaardigheden, maatschappelijke inzet). Met de eerdere impactgebieden is hieraan bijgedragen met literatuur, maar deze dienen nog wel naar de praktijk van MDT gebracht en geanalyseerd te worden. Denk aan mogelijke onderzoeksvragen zoals "welke projectcomponenten (bijv. jongerenparticipatie, samenwerking, begeleiding) zijn gekoppeld aan versterking van veerkracht en mentale gezondheid?" of "welke patronen kunnen worden geïdentificeerd waarbij specifieke combinaties van elementen systematisch leiden tot impact op veerkracht en/of mentale gezondheid?". Niet "MDT werkt", maar "MDT werkt wanneer X, Y en Z samen optreden". Etc.

3) Workshops t.b.v. het impactgericht werken van het MDT-netwerk en kijken hoe het lerend netwerk verder versterkt kan worden; in aansluiting bij MDT-impactreis.

De MDT-impactreis⁴ bestaat uit de volgende 6 stappen:

- Activiteiten en outputs in beeld.
- Impactdoelstellingen vaststellen
- Effecten op de doelgroep en/of de maatschappij
- Onderzoeken, leren en verbeteren
- Samenwerken op impact
- Impact blijven managen

In de komende jaren wordt doorgedaan met het ondersteunen van MDT projecten bij het verkrijgen van inzicht in hun eigen impact. Dit inzicht zal worden verkregen middels presentaties en workshops die door Opdrachtnemer zullen worden verzorgd. Hiervoor worden door MDT jaarlijks circa 6 regionale bijeenkomsten georganiseerd in het land. MDT-projecten zullen na deelname aan een workshop, op verzoek, verder worden geholpen met het opstellen van impactkaders middels feedbackrondes die bestaan uit online meetings (groepsgewijs en/of individueel op verzoek) als telefonische vragenrondes. In eerste instantie beantwoordt MDT de vragen zelf. Als blijkt dat dit niet genoeg duidelijkheid verschaft aan een MDT-project, kan Opdrachtnemer worden ingeschakeld. De effecten die uit presentaties/workshops en feedbackrondes voortkomen zorgen voor het inzicht in

⁴ [mdt_impactreis-20260210.pdf](#)

de eigen impact van MDT-projecten. Van hieruit zijn projecten steeds beter in staat de eigen impact te versterken hetgeen zich ook vertaalt op het niveau van de MDT outcomes.

4) Aanvullend (impact)onderzoek op het niveau van MDT projecten/organisaties en MDT netwerk. Dit dient bij te dragen aan de verduurzamingsopgave van MDT met meer eigenaarschap in het maatschappelijk werkveld.

Een nog ontbrekend onderdeel bij het impactonderzoek is inzicht in de impact van MDT op de MDT organisaties/projecten die MDT uitvoeren. Onderzoeksvragen hierbij zijn onder andere: wat heeft MDT de projecten/organisatie opgeleverd, hoe ziet het MDT netwerk eruit, inzicht in de samenwerkingen binnen het netwerk en wat heeft de samenwerking opgeleverd.

Hierbij is het wenselijk meer zicht te krijgen op de rol van MDT in het maatschappelijk werkveld en hoe MDT maatschappelijke organisaties mogelijk versterkt.

De uitkomsten van de lopende netwerkanalyse bieden een eerste inzicht op het netwerkniveau van MDT. Openstaande vragen zijn: Wat kan geleerd worden van de MDT projecten en welke besluiten worden er vervolgens genomen op basis van leerpunten? Maar ook vragen als "Welke combinaties van partners (school x welzijn x gemeente) leiden tot duurzame samenwerkingen na afloop?", "Wanneer wordt MDT structureel onderdeel van onderwijs of beleid, en wanneer blijft het projectmatig?", of "Welke typen maatschappelijke organisaties veranderen hun werkwijze blijvend door MDT?"

5) In kaart brengen van de kwaliteit van MDT-projecten en MDT-trajecten en van hieruit de kwaliteit versterken. Ondersteunen van de borging van de kwaliteit van organisaties, projecten en trajecten vanuit landelijke kaders en kennisdeling.

MDT richt zich op het versterken van jongeren en daarmee op het bouwen aan een krachtigere samenleving. Om dit op een zo effectief en impactvol mogelijke manier te realiseren, is het essentieel dat de kwaliteit van MDT gewaarborgd blijft.

In de kwaliteitsvisie van MDT is opgenomen dat naast de drie pijlers MDT nog vier andere kwaliteitselementen kent, die samen de basis vormen van MDT⁵. Deze elementen komen in elk MDT-project terug. Zo wordt gewaarborgd dat de hoge kwaliteit van MDT geen toeval is, maar een logisch gevolg is van gezamenlijke inspanningen.

De MDT-werkwijze kenmerkt zich door experimenteren, reflecteren, leren en doorontwikkelen. Ook hier geldt: binnen het MDT netwerk wordt continu geleerd hoe de kwaliteit van MDT verbeterd kan worden. Vanuit het lerend vermogen wordt gereflecteerd op acties en ervaringen op basis waarvan verbeteracties worden bepaald. Om te blijven leren, halen de MDT-organisaties voortdurend feedback op van alle betrokkenen en deelnemende jongeren. Door te blijven leren en verbeteren, wordt ervoor gezorgd dat MDT steeds beter blijft aansluiten op de behoeften van jongeren en de samenleving.

Een belangrijk onderdeel in het vervolgonderzoek is in het kaart brengen van de kwaliteit van MDT projecten en MDT-trajecten en van hieruit de kwaliteit versterken.

6) Vanuit een meer systemische blik kan de (mogelijke) rol van MDT als schakel tussen meerdere maatschappelijke regimes/systemen (onderwijs, politiek/democratisch, maatschappelijk/ civil society, veiligheid) onderzocht worden.

Een potentiële onderzoeksrichting is vanuit een meer systemische kijk op MDT, waarbij MDT wordt onderzocht als een transitie-infrastructuur die nieuwe verbindingen tussen systemen met verschillende logica's mogelijk maakt (e.g. onderwijssysteem die stuurt op curricula, standaarden, planning, doorstroom; maatschappelijke middenveld die stuurt op relaties, vertrouwen, betekenis; politieke/ democratisch systeem die stuurt op bereik, representativiteit, beleidsimpact, verantwoordingsdata). In deze benadering verschuift impactonderzoek van bewijzen van outcomes naar begrijpen van configuraties en mechanismen (e.g. dus niet "wat doet MDT met jongeren?" maar "hoe verandert MDT relaties, rollen en routines tussen systemen?").

⁵ organisaties.doemeemetmdt.nl/kwaliteit

Een mogelijk onderzoekstraject hierbinnen is MDT als 'boundary actor', waarin MDT feitelijk functioneert als een schakel tussen meerdere maatschappelijke regimes (onderwijs, politiek/ democratisch, maatschappelijk/ civil society). MDT als programma spreekt wel al die "talen", zonder daarin de eigenheid van MDT te verliezen.

7) Overig onderzoek

Dit betreft onder meer impact-analyses op de beschikbare data vanuit de jaarlijkse subsidieregelingen van MDT en op verzoek van de diverse stakeholders van MDT (zowel intern als extern) data- en effectanalyses op specifieke onderdelen. Tevens kan er ondersteuning gevraagd worden bij het beantwoorden van ad hoc onderzoeksvragen van bewindspersonen en vanuit de Tweede Kamer.

Overzicht aantallen MDT-projecten en trajecten

De onderstaande tabel geeft een overzicht (stand per 31-12-2024) van het aantal projecten per subsidieronde vanaf de start van MDT (bron: blz. 24 MDT onderzoeksrapportage 2024).

		2024				
Aantal projecten per ronde / Status	Totaal	Actief	Formeel afgerond	Voortijdig gestopt	Nog niet gestart	
Ronde 1	41		41			
Ronde 2	34		34			
Ronde 3	12		12			
Ronde 4a	27		27			
Ronde 4b	50		50			
Ronde 4c	70	17	53			
Lijn 1	40					
Lijn 2	9					
Lijn 3	21					
Ronde 5a	71	69		2		
Ronde MDT 2023	121	119		2		
Ronde MDT 2024	107				107	
Totaal aantal reguliere projecten	533	205	217	4	107	
Bonaire project	6	6				
Light-rondes	150		150			
#ookditisMDT	19		19			
Perspectief voor de Jeugd	112		112			
Oekraïne-ronde	19		19			
MDT-kort (ronde 1)	163		163			
Onderwijs	123		123			
Gemeente	40		40			
MDT-kort (ronde 2)	238	77	161			
Onderwijs	106	47	59			
Gemeente	15	3	12			
Maatschappelijke organisaties	117	27	90			
Totaal aantal MDT-kort projecten	401	77	324			
Totaal aantal projecten	1090	288	691	4	107	

TABEL 3 | Aantal projecten vanaf de start van MDT per subsidieronde (stand per 31-12-2024)

In het onderstaande overzicht is het aantal MDT-trajecten vanuit de reguliere subsidierondes opgenomen. Het gaat om beoogde, gestarte en afgeronde trajecten per 31-12-2024.

Subsidieronde	Totaal beoogde trajecten	Totaal aantal deelnemers gestart	Totaal aantal deelnemers afgerond (tot nu toe)
1	12.371	12.222	12.222
2	5.697	4.254	4.254
3	2.220	1.178	1.178
4a	19.756	22.037	18.290
4b	23.543	23.082	18.616
4c	34.844	34.808	25.556
5a	98.835	64.577	46.355
2023	104.744	27.236	14.848
2024	100.102		
Totaal	402.112	189.394	141.319

De verwachting is dat vanuit de subsidieronde 2025 circa 80.000 trajecten worden gehonoreerd. Uitgaande van gelijkblijvend jaarlijks subsidieplafond (€ 115 miljoen) is er vanaf 2026 een workflow van circa 80.000 MDT-trajecten per jaar. De verwachting is dat het aantal nieuwe projecten per jaar zal variëren tussen 60-80 per jaar.

Beschikbare data vanuit de vragenlijsten en databases.

Centrale deelnemersregistratie

De instroom en uitstroom van jongeren in projecten wordt gemonitord via een centrale deelnemersregistratie. Het doel van deze registratie is tweeledig. Enerzijds bestaat deze gegevensverzameling om het uitvoeren van onderzoek mogelijk te maken. Via de deelnemersregistratie worden jongeren worden uitgenodigd om aan het monitoringsonderzoek deel te nemen.

Jongerenvragenlijst

De ervaringen van jongeren met hun MDT-traject worden verzameld door middel van een jongerenvragenlijst die bij de start (T0) en bij beëindiging (T1) van het MDT-traject wordt ingevuld. Voor verkorte regeling is er alleen een T1 vragenlijst.

Projectleidersvragenlijst

Er wordt 1x per kwartaal een projectleidersvragenlijst uitgezet waarin onder andere extra gegevens van groepen van jongeren bij het project worden uitgevraagd. Dit zijn gegevens die niet op persoonsniveau kunnen worden gevraagd en daarom niet in de centrale deelnemersregistratie zijn opgenomen.

Vragenlijst na verlening

Nadat MDT-projecten vanuit de subsidieregeling zijn gehonoreerd ontvangen deze projecten een lijst met vragen over het project; onder andere over de locatie, de doelgroepen, de hoofddoelstellingen en de maatschappelijke thema's.

Voor alle vragenlijsten zijn mutatieprocessen ingericht. Hierin worden in samenhang met de voorgenomen beleidswijzigingen mogelijke aanpassingen/ verbeteringen besproken, bekeken welke vragen kunnen worden verwijderd en kunnen worden toegevoegd. Nieuwe vragen voor de jongerenvragenlijst worden getest door jongeren.

De onderzoekpartners voor effect- en impactonderzoek worden betrokken bij de mutatieprocessen

De bovenstaande vragenlijsten zijn bij de achtergrondinformatie opgenomen.

Projecten database

- De databases bevatten gegevens vanuit ZonMw en DUS-I (gegevens uit het honoreringsdocument en gegevens over het bestede budget), projectleidersvragenlijst, vragenlijst na verlening en geaggregeerde/geanonimiseerde gegevens uit de centrale registratie en jongerenvragenlijst.
- Elk kwartaal worden de gegevens in de databases geactualiseerd
- De databases zijn via beveiligde omgeving en toegangsinstructies ontsloten voor de opdrachtgever en andere onderzoekpartners.
- Voor de individuele projecten zijn er dashboards (incl. beschrijvingen en toelichtingen) met gegevens van de desbetreffende projecten.